

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЖИТЛОВОГО БУДІВНИЦТВА ДРІБНОШТУЧНИМИ СТИНОВИМИ ВИРОБАМИ

Для забезпечення населення житлом на рівні країн Європейського Союзу та досягнення запланованих темпів житлового будівництва Росії та Білорусії в Україні щорічно має бути збудовано приблизно 46 млн.кв.м житла /1/. Чи достатньо сьогодні вітчизняних потужностей виробництва дрібноштучних стінових виробів для задоволення потреб будівництва?

За проектами індивідуальних житлових будинків /2/ для зовнішніх і внутрішніх стін передбачено використання виробів з ніздрюватого бетону. При марці бетону за середньою густиною D400 та теплопровідності в умовах експлуатації Б 0,13 Вт/(м·К) /3/ одношарова зовнішня стіна товщиною 45 см забезпечує термічний опір 3,46 м²·К/Вт, що відповідає підвищеному з 2013 року нормованому значенню термічного опору зовнішньої стіни (3,3 м²·К/Вт для І-ої температурної зони) В табл. 1 наведено розрахунок витрат виробів з ніздрюватого бетону при товщині зовнішніх стін 45 см і внутрішніх стін 10 см.

Таблиця 1

Витрати виробів з ніздрюватого бетону

Загальна площа, кв.м	Площа, кв.м		Витрати ніздрюватого бетону, куб.м, для зведення		Питомі витрати ніздрюватого бетону, куб.м/кв.м загальної площі
	зовнішніх стін	внутрішніх стін	зовнішніх стін	внутрішніх стін	
103,0	163,1	101,9	73,4	10,2	0,81
178,2	170,5	179,6	76,7	18,0	0,53
305,1	180,9	217,5	81,4	21,8	0,34

Середні питомі витрати виробів з ніздрюватого бетону за цими проектами становлять 0,56 куб.м на 1 кв.м загальної площі.

Інститутом «ГІПРОЦІВІЛЬПРОМБУД» розроблено проект 17–19-поверхового каркасно-монолітного житлового будинку загальною площею квартир 8356 кв.м. Для зовнішніх стін використано 1513 куб.м блоків з ніздрюватого бетону марки за густиною D400 (30 см) з облицюванням лицьовою керамічною цеглою. За цим проектом з урахуванням підвищених вимог щодо теплоопору стіни витрати блоків становлять 0,24 куб.м на 1 кв.м житлової площі.

З урахуванням того, що в останні роки в Україні обсяги введення індивідуального і багатоквартирного житла становлять приблизно 1:1, загальні питомі витрати ніздрюватого бетону на зведення житла за наведеними вище проектами становлять 0,40 куб.м на 1 кв.м житлової площі.

Сьогодні підприємства з виробництва ніздрюватобетонних виробів автоклавного тверднення спроможні випускати близько 3,5 млн.куб.м стінових виробів /4/, що достатньо для будівництва 8,75 млн.кв.м житла.

В Росії працює 60 заводів загальною потужністю близько 10 млн.куб.м ніздрюватобетонних виробів. Не дивлячись на це, потенціал зростання споживання автоклавного ніздрюватого бетону залишається дуже високим. Для задоволення зростаючого попиту будуються і готуються до запуску ще 17 заводів, після чого сумарна річна потужність виробництва до 2015 р. становитиме близько 14 млн.куб.м виробів /5/ або 100 куб.м на 1000 мешканців.

«Основними напрямками розвитку матеріально-технічної бази будівництва Республіки Білорусь на 1996–2015 рр.» ніздрюватобетонні вироби визначено головним стіновим матеріалом. В останні роки на 1000 жителів щорічно підприємства Білорусії виготовляють близько 300 куб.м виробів з ніздрюватого бетону автоклавного тверднення, а в країнах Західної Європи цей показник досягає 180–200 куб.м /6/.

Для забезпечення сталого розвитку житлового будівництва вітчизняна промисловість будівельних матеріалів має випускати не менше 150 куб.м ніздрюватобетонних виробів на 1000 жителів, тобто потужності з виробництва таких виробів необхідно збільшити вдвічі. Це дозволить майже 40% житла зводити з найефективнішого на сьогоднішній день стінового матеріалу – ніздрюватого бетону автоклавного тверднення.

Таблиця 2

Розрахунок питомих витрат цегли

Характеристика будинку	Витрати на будинок, тис. шт.	Питомі витрати на 100 м ² житлової площі, тис.шт.
Цегла керамічна		
14-поверховий будинок загальною площею квартир 6785,64 м ²	1475,4	21,74
9-поверховий будинок загальною площею квартир 6174,0 м ²	109,55	1,77
18-поверховий будинок загальною площею квартир 6985 м ²	1550,80	22,20
17–19-поверховий будинок загальною площею квартир 8356 м ²	778,87	9,32
2-поверховий 4-кімнатний будинок загальною площею квартир 121,72 м ²	32,945	2,71
2-поверховий 4-кімнатний будинок загальною площею квартир 255,38 м ²	61,60	24,12
3-поверховий будинок на 10 блок-квартир загальною площею квартир 2643,62 м ²	58,54	2,21
Цегла силікатна		
14-поверховий будинок загальною площею квартир 6785,64 м ²	984,5	14,51
9-поверховий будинок загальною площею квартир 6174,0 м ²	1440,0	23,32
3-поверховий будинок на 10 блок-квартир загальною площею квартир 2643,62 м ²	558, 2	21,11

Для розрахунку питомих витрат цегли прийнято витрати на зведення житлових будинків, проекти яких розроблено Українським державним науково-дослідним проектним інститутом цивільного сільського будівництва та інститутом «ГІПРОЦІВІЛЬПРОМБУД» (табл. 2).

Середні питомі витрати керамічної та силікатної цегли для зведення багатоповерхівок та малоповерхових житлових будинків становлять 15,36 і 12,56 тис. штук умовної цегли на 100 м² житлової площі відповідно або 13,96 тис. шт. на кожні 100 м² зведеної житлової площі.

В 2011 р. вироблено 1022,4 млн штук керамічної цегли в перерахунку на умовну цеглу /7/. За даними ТОВ «Українські будівельні матеріали та вироби», яке об'єднує 20 підприємств з виробництва керамічної цегли, наявні потужності цих підприємств в 2011 р. були завантажені на 44,5%, що фактично відображає стан всієї галузі. З огляду на обсяг випуску цегли та ефективність використання технологічного обладнання вітчизняні потужності з виробництва керамічної цегли становлять приблизно 2,3 млрд шт. умовної цегли.

В 1987 р. підприємства з виробництва силікатної цегли України випустили 3045,5 млн шт. умовної цегли, в т.ч. значну долю виготовлено на підприємствах Мінбудматеріалів – 2388,2 млн шт. ум.цегли /8/. За останні роки на підприємс-

твах колишнього Мінбудматеріалів (Булдинське ЗУБМ, Краснолиманський, Криворізький, Кульчинський, Миколаївський, Рубіжанський, Славутський, Чернігівський заводи) з експлуатації виведено потужності на 996,58 млн шт. ум. цегли, що становить 41,7%. При пропорційному зменшенні потужностей на підприємствах іншої підпорядкованості наявна потужність галузі з виробництва силікатної цегли становить не більше 1775 млн шт. ум. цегли.

Існуючих потужностей з виробництва керамічної та силікатної цегли достатньо для зведення за наведеними проектами 29,2 млн кв. м житла.

Таким чином, наявні підприємства з виробництва цегли можуть забезпечити понад 60% будівництва житла. Потужностей вітчизняних підприємств з виробництва ніздрюватобетонних виробів достатньо для зведення 19% житла. Для досягнення рівня країн Західної Європи з випуску виробів з ніздрюватого бетону необхідно створення нових підприємств з нарощуванням загальної потужності вдвічі.

УДК 666.973

Филатов А.Н., канд. техн. наук, НИИСМИ, г. Киев

ЯЧЕЙСТЫЙ БЕТОН И ВОДА

Ячеистый бетон – эффективный строительный материал с пористой структурой. Технологическими приемами пористость ячеистого бетона можно изменять в достаточно широких пределах – от 45–50% до 92–95%, что позволяет получать материал средней плотностью от 900–1000 кг/куб.м до 150–200 кг/куб.м и производить из него широкую номенклатуру строительных изделий различного функционального назначения. Пористая структура ячеистого бетона образована макро- и микропорами, которые характеризуются различной природой происхождения, широким диапазоном размеров пор и их содержания в материале. Макропоры в ячеистом бетоне образуются газовыми и воздушными пузырьками (газовая, пенная поризация сырьевой смеси, воздухововлечение), а микропоры (капиллярные, гелевые) – водой или ее парами на стадиях приготовления смеси и формирования массивов, а также в период доавтоклавной выдержки и автоклавной обработки. С одной стороны, вода является средой, в которой формируется пористая структура бетона, а с другой, – вода непосредственно выполняет роль порообразующего компонента в смеси и сырце. Содержание макро- и микропор в структуре бетона, соотношение их объемов, распределение пор по размерам оказывают существенное влияние на эксплуатационные показатели бетона – сорбционную влажность, паропроницаемость, капиллярный подсос, водопоглощение, коэффициент размягчения, морозостойкость и теплопроводность. Значение этих показателей, в свою очередь, существенно влияет на уровень комфортности помещений.

Практика показывает, что вода является важным составным компонентом ячеистобетонной смеси, она на разных этапах производства создает среду, в которой протекают технологические процессы, и участвует в них сама. Роль и действие воды в технологическом процессе положительные при ее оптимальном содержании, а при избытке или недостатке воды технологические параметры значительно ухудшаются, что может приводить к полному нарушению технологического процесса. В производстве ячеистобетонных изделий вода используется для выполнения механических операций, участвует в химических, физико-химических и теплотехнических процессах, а также непосредственно вступает в химические реакции с компонентами смеси. С применением воды выполняются следующие технологические операции:

- мокрый помол песка;
- приготовление суспензии пудры алюминиевой;
- приготовление растворов пенообразователей и химических добавок;
- приготовление ячеистобетонной смеси;
- автоклавная обработка изделий.

ЛІТЕРАТУРА

1. Червяков Ю.М. / Нарощування обсягів житлового будівництва – нагальна потреба сьогодення // Строительные материалы и изделия. – 2012. – №5. – С. 2–4.
2. Murator, 2012, №1.
3. ДБН В 2.6-31:2006 Конструкції будинків і споруд. Теплова ізоляція будівель.
4. Червяков Ю.М. / Участь НДІБМВ у впровадженні розробок та інноваційних технологій у виробництво для імпортозаміщення будівельних матеріалів // Строительные материалы и изделия. – 2012. – №1. – С. 6–7.
5. Огромный потенциал российского рынка //Будівельний журнал – 2012 - №1-2. –С.17.
6. Сажнев Н.П., Сажнев Н.Н., Сажнева Н.Н., Голубев Н.М. / Производство ячеистобетонных изделий. – 2010. – Минск – Стринко.
7. minregion.gov.ua Інформація щодо загальних підсумків діяльності будівельної галузі за 2011 рік (станом на 01.02.2012)
8. Техничко-економические показатели работы предприятий по производству силикатного кирпича за 1987 год. 1989 – Таллинн – НИПСиликатобетон.

Мокрый помол песка

В технологии ячеистого бетона помол кремнеземистого компонента (преимущественно природного песка) производится в мельницах мокрого помола. Продукт помола песка с водой – песчаный шлам – характеризуется плотностью, текучестью, однородностью, содержанием воды и песка, дисперсностью песка. Технологические показатели шлама определяются воздействием воды, вода транспортирует зерна песка внутри мельницы, обеспечивает текучесть песчаной суспензии, ее выход самотеком из мельницы. Физико-механическая роль воды при диспергировании песка заключается в смачивании поверхности зерен песка, снижении их механической прочности, улучшении условий раскалывания, истирания, а также предупреждения агрегирования частиц в период транспортировки и хранения шлама. За счет воздействия воды энергозатраты на мокрый помол песка на 20–25% ниже, чем на сухой помол /1, 2, 3/. Эффективность мокрого помола песка значительно повышается при растворении в воде поверхностно-активных веществ в количестве 0,01–0,05%. Добавки ПАВ в 1,5–2,5 раза снижают поверхностное натяжение воды, и, таким образом, увеличивается ее действие на зерна песка как «понижителя» прочности. Соответственно повышается дисперсность песка, его седиментационная устойчивость в шламе, а также возрастает степень поверхностной аморфизации кремнезема, что повышает его химическую активность в период автоклавной обработки.

Оптимальное содержание воды в шламе определяется такими технологическими характеристиками, как текучесть, вязкость, устойчивость при хранении. Эти показатели обеспечивают выполнение транспортных операций пневмо- или центробежными насосами, хранение в шлам-бассейнах и точное дозирование. При избыточном содержании воды возрастает скорость прохождения песка через мельницу, снижается его дисперсность и седиментационная устойчивость (расслоение при хранении). При недостатке воды замедляется прохождение песка через мельницу, ухудшаются условия его транспортировки по трубопроводам, особенно в случае использования пневмотранспорта. С учетом влияния воды на свойства шлама, вида используемого оборудования технологические инструкции /4, 5/ рекомендуют использовать в производстве песчаный шлам плотностью от 1,6 до 1,8 кг/л. При использовании виброперемешивания и виброформования следует применять шлам плотностью не менее 1,68 кг/л, так как при пониженной плотности шлама количество воды, вводимое со шламом в сырьевую смесь, оказывается избыточным с учетом расчетного значения водотвердого соотношения (В/Т). Следует отметить, что при использовании шлама повышенной плотности увеличивается количество добавочной воды, дозируемой на один замес. Это позволяет более гибко регулировать текучесть и